

Universal Declaration of Human Rights - Turkmen (Cyrillic)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Адам хукукларының әхлиумумы Декларациясы

Гирини

Баш ассемблея әхлиумумы парахатчылыгың, адалатлылыгың ве азатлыгың эсасы болуп дүрян адамзат мангаласының агзаларының хеммесине махсус болан мертебесини, дең дережелни ве айрылмаян хукукларыны гөз өңүнде тутуп,

адам хукукларына болан әсгермезлик этмегиң ве йигренжигиң адамзадың выжданыны гахар-газаба мүндүрйән вагпычылыклы херекете гетирмеклигини ве адамларың бейик ниетиниң ылан әдиши ялы адамлар сөз ве пикир азатлыгына әе болуп, горкудан ве мөтәчликден азат болуп яшар ялы дүнийәни гурмаклыгы гөз өңүнде тутуп,

адам өзүниң иң соңкы серишдеси хөкмүнде залымлыга ве эзъет бермә гаршы совеше галмага межбур болмазлыгыны үтжүн әдер ялы адам хукукларыны кануның гүйжүниң горамалыдыгыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасы өз Уставында адамың эсасы хукукларына, адамзат шахсыетиниң гимматына ве мертебесине, ве эркеклер билен аялларың дең хукутына болан ынамыны ыкпар этмегини ве гиңишлейин азатлыкта дурмуш шертлериниң говуланмагына ве социал өсүше ярдам этмек барадакы карарыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасының агзалары-дөвлетлериниң адам хукукларыны ве эсасы азатлыклары бержай этмәге ве әхлиумумы хормат этмәге өз үстлерине алан борчларыны гөз өңүнде тутуп,

шол өзлерине алан борчлары долы ерине етирмекде шу хукукларың ве азатлыкларың хәсиетини әхлиумумы дүшүнмеклигиң улы әхмиегиниң бардыгыны гөз өңүнде тутуп,

хер бир адам жемгыетиң хер бир гурамасы хемине шу Декларация эасланып, билним хем-де ылым үсти билен шу хукуклара ве азатлыклара хормат гоймаклыга ярдам этмәге чалышмаклары үчин, ве милли хем-де халкара прогрессив чәрелериниң үсти билен, ве олары дөвлетлериниң – Гураманың агзаларының халкларың арасында-да, оларың юрисдикциясының астындакы халкларың чәгинде-де әхлиумумы ве нетижели ыкпар этмеклери ве амала ашырмаклары үчин шу Адам хукукларының әхлиумумы Декларациясыны хемме халкларың ве дөвлетлериниң ерине етирмәге чалышмалы везинеси хөкмүнде ылан әдйәр.

1-нжи МАДДА

Хемме адамлар өз мертебеси ве хукуклары боюнча дең ягдайда дүнийә иийәрлер. Олара аң хем выждан берлендир ве олар бир-бирлери билен доганлык рухундакы гарайышда болмалыдырлар.

2-нжи МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияның ылан әдйән хемме хукукларында ве азатлыкларындан жынсына, реңкинне, аял-эркеклигине, дилине, сыясы я-да башга гарайышларына, милли я-да социал гелиш чыкышына, байлыгына, гатлагына я-да башга ягдайына серетмезден дең дережеде пейдаланмалы.

Онданам башга адамың дегиншли юрдуның я-да ериниң гарашсыз, гөзегчилик астында, өзүни өзбашдак доландырмаян я-да өзбашдаклыгың башга бир чәклендирилмек ягдайында болмагына серетмезден сыясы, хукук я-да халкара статус эсасында тапавут гоюлмалы дәл.

3-нжи МАДДА

Хер бир адам яшамага, азатлыга ве шахсы элдегримесизлиге хукуклыдыр.

4-нжи МАДДА

Хич ким гулчулықда я-да табынлықда сакланмалы дэлдир: гулчулык ве гул сөвдасы әхли гөрнүшинде гадаган эдилйәр.

5-нжи МАДДА

Хич ким гыналмага я-да мертебесини кемсидйән рехимсиз, ынсаныетсиз гатнашыга ве жеза сезевар эдилмели дэлдир.

6-нжы МАДДА

Хер бир адам, хайсы ердедигине серетмезден, онуң шахсыетиниң хукутылыгының ыкпар эдилмегине хаклыдыр.

7-нжи МАДДА

Хемме адам канун өнүнде деңдир ве хич бир тапавутсыз кануны горага хаклыдыр.

8-нжи МАДДА

Хер бир адам Конституция я-да канун тарапындан оңа берлен эсасы хукукларың бозулан ягдайында долы ыгтыярлы милли судлар тарапындан өз хукукларының дикелдилмегине хаклыдыр.

9-нжы МАДДА

Хич ким эсассыз туссаг эдилиң, сакланылып я-да ковулып билинмез.

10-нжы МАДДА

Хер бир адам өзүниң хукукларының ве борчларының аныкланылмагы үчин ве оңа гөркезилйән женаят айыпламаның догрулыгыны аныкламак үчин гарашсыз, битарап суд тарапындан адалатлылыгың хемме талапларына лайыклықда долы деңлик эсасында өз ишине серетдирмәге хаклыдыр.

11-нжи МАДДА

1. Женаят эденлиги барада айыпланян хер бир адам, тә оңа гораңмага әхли мүмкинчиликлериң дөредилең ачык судуң серетмегинде онуң гүнәси канун эсасында аныкланянча, ол гүнәкәр дэл дийлиң хасапланылмага хаклыдыр.

2. Хайсыдыр бир херекет эденлиги я-да херекетсизлик эденлиги үчин шонуң эдилен дөврүнде милли канунлар боюнча я-да халкара канунлар боюнча женаят хасапланылмаян болса, хич ким сонра ол боюнча гүнәкәрчилиге чекилиң билинмез. Шейле хем женаятың эдилен дөврүндәкиден артыкмач жеза чәреси белленилиң билинмез.

12-нжи МАДДА

Хич кимиң шахсы ве машгала дурмушына эсассыз араланылып, онуң яшайыш жайының элдегримесизлигине, онуң хабар сериңделериниң сырына я-да онуң намысына ве абрайына эсассыз каст эдилиң билинмез. Хер бир адам шейле араланылмақдан ве каст эдилмекден канун тарапындан горага хаклыдыр.

13-нжи МАДДА

1. Хер бир адам хер бир дөвлетиң чәгинде бир ерден башга ере әркин әркин гитмәге ве өзүне яшамага ер сайлап тутмага хаклыдыр.

2. Хер бир адам ислендик юрды, шол санда өз юрдуны хем тапшап гитмәге ве өз юрдуна доланып гелмәге хаклыдыр.

14-нжи МАДДА

1. Хер бир адам ызарланылмакдан гачып, башга юртлардан гачыбаталга гөзлемөге ве шол гачыбаталгадан пейдаланмага хаклыдыр.
2. Сыйасы дәл женаят эдиленлиги үчин, я-да Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына ве принциплерине терс гелйән иш эденлиги үчин ызарланыян махалында бейле хак-хукук уланылып билинмез.

15-нжи МАДДА

1. Хер бир адамың гражданыга хакы бардыр.
2. Хич бир адам гражданлыкдан я-да гражданлыгыны үйттедиң билмек хукугыннан эсассыз махрум эдилин билинмез.

16-нжы МАДДА

1. Хер бир кэмиллик яшына етен эркек ве аял, жынс алапатларына, миллетине ве динине серетмезден хич бир пәстелчиликсиз ягдайда никаланмага ве машгала гурмага хаклыдыр. Олар никалашян махалында-да, никада дуран махалында-да, никаны бозян махалын-да дең дережелн хукукдан пейдаланярлар.
2. Ника динце никалашян тарапларың эркин ве долы ыталанмаклары эсасында гыйылып билинер.
3. Машгала жемгыетнң тебигы ве эсасы ойжүги болуп, ол жемгыет ве дөвлет тарапындан горалмага хаклыдыр.

17-нжи МАДДА

1. Хер бир адам эмлөге еке ози-де, башгалар билен билеликде-де эечилик эдиң билер.
2. Хич ким эсассыз ягдайда эмлөгинден махрум эдилин билинмез.

18-нжи МАДДА

Хич бир адам пикир, выждан ве дин азатлыгына хаклыдыр, бу хак өз диниңи я-да гарайшыңы эркин үйттедиң билмеклиги, эркинликде өз динине я-да гарайышларыңа озбашдак я-да көпчүликлейин уюп билмеклиги, көпчүликлейин я-да еке-төк ягдайда өвренмеклиги, худая гуллук этмеклиги хем-де ритуал дәплери ерине етирмеклиги өз ичине аляр.

19-нжы МАДДА

Хер бир адам эркин дүнйөгарайыша ве оны эркин аян этмөге хаклыдыр. Бу хак хич бир пәстелчиликсиз өз дүнйөгарайышың тарашыны тутмак эркинлигини ве информацияны ве идеялары дөвлет арачәклеринден баглы дәл ягдайда дүрлн серишделер аркалы гөзлемек, алмак ве яйратмак эркинлигини өз ичине аляр.

20-нжи МАДДА

1. Хер бир адам паракхатчылыклы йыгнанышыклар ве ассоциациялар эркинлигине хаклыдыр.
2. Хич бир адам хайсыдыр бир ассоциация межбуры ягдайда гиризилн билинмез.

21-нжи МАДДА

1. Хер бир адам гөс-гөни я-да эркин сайланан векиллернң үсти билен өз юрдуны доландырмага гатнашмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам өз юрдунда дөвлет гуллугына дең ыгтыярлы гирмөге хаклыдыр.
3. Халкың эрк-ислегн хөкүметнң хөкмүрованлыгының эсасыны дүзмелидир. Бу эрк-ислег вагтал-вагтал ве галш дәл ягдайда гечирилйән, сес азатлыгыны үнжүн эдйән, гизлин ягдайда я-да оңа дең дережедәки башга гөрнүшде гечирилйән,

ахлнумумы дең сайламак хукугы боюнча гечирилйән сайлавларда йүзе чыкмалыдыр.

22-нжи МАДДА

Хер бир адам, жемгыетнң агзасы хөкмүнде, социал үнжүнчилнге, ве хер бир дөвлетнң дүзүмине ве мүмкинчиликлерине лайыклықда милли тагаллаларың ве халкара хызматдашлығың үстн билен өз мертебесини ве ықдысадыетдәки, социал ве медени утурлардакы хукугыны өз шахсыетини эркин өсдүрмәге уланмага хаклыдыр.

23-нжи МАДДА

1. Хер бир адам зәхмете, ишн эркин сайламага, адалатлы ве оңайлы иш шертлерине ве ишсизликден горалмага хаклыдыр.

2. Хер бир адам, хич хили хукугы кемсидилмезден, дең зәхмете дең хак алмага хаклыдыр.

3. Хер бир ишлейән адам, өзүни ве мангаласыны яшамага долы үнжүн әдйән, герек болса башга социал үнжүнчиликлер билен үстн етирилийән, адалатлы ве канагатланарлы төлеге хаклыдыр.

4. Хер бир адам өз бәхбидини горамак үчин профессионал союзларьдөретмәге ве профессионал союзлара гирмәге хаклыдыр.

24-нжи МАДДА

Хер бир адам етерликли чәклендирилен иш гүнүни ве вагтал-вагтал берилйән төлегли зәхмет ругсатлары өз ичине алян дынч алыша ве бош вагта хаклыдыр.

25-нжи МАДДА

1. Хер бир адам, иймити, гейими, яшайыш жайыны, онуң өзүниң ве мангаласының абаданчылығыны ве саглығыны сакламак үчин зерур болан социал гулдугы ве герек болан медицина хызматыны шейле хем ишсиз галан ягдайдакы, нәсаг боландакы, инвалид боландакы, дул галандакы, гарран вагтындакы я-да онуң өзүне баглы дәл ягдайда әмеле гелен яшайыш серишделеринден кесилендәки үнжүн әдилмәге болан хукуклары өз ичине алян дурмуш дережесине хаклыдыр.

2. Әнелик ве чагалык айратын хоссарлыга ве көмеге хукук берйәр. Хемме чага, никалы я-да никасыз догланлығына серетмезден, бирмензеш социал горагдан пейдаланмалыдыр.

26-нжи МАДДА

1. Хер бир адам билим алмага хаклыдыр. Билим, иң болманда башлангыч веумумы билим, мутт болмалы. Башлангыч билим хөкманы болмалы. Техники ве профессионал билим хеммә эльетерли болмалы ве ёкары билим хеммелер үчин, хер кимнң башарныгына гөрә, дең дережеде эльетерли болмалы.

2. Билим адамзат шахсыетиниң долы өсмегини ве адам хукукларына ве эсасы азатлыклара болан хорматы өсдүрмәге гөнүкдирилен болмалы. Билим ахли халklar арасындакы, жынсы ве дини топарлар арасындакы өзара дүшүнүшмеклиге, чыдамлылыга ве достлуга көмек әтмели ве Бирлешен Миллетлер Гурамасының парахатчылыгы голдамак боюнча әдйән ишине ярдам әтмели.

3. Ата-әнелеринң өз кичи чагалары үчин билимиң гөрнүшлерини сайламакда артыкмач хукуклары бардыр.

27-нжи МАДДА

1. Хер бир адам жемгыетнң медени дурмушына эркин гатнашмага, сунгатдан леззет алмага, ылымы прогрессе гатнашмага ве онуң мивелеринден пейдаланмага хаклыдыр.

2. Хер бир адамың ылымы, әдеби ве чеперчилик зәхмети эсасында дөредилен ахлак ве мадды бәхбитлери горалмалыдыр.

28-нжи МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияда беян эдилен хукуклар ве азатлыклар долы амала ашырып билер ялы социал хем-де халкара тертип-дүзгүне хаклыдыр.

29-нжы МАДДА

1. Хер бир адамың шахсыетиниң эркин ве долы өсмеги мүмкин болар ялы жемгыетниң оңүнде борчлары бардыр.
2. Хер бир адам өз хукукларыны ве азатлыкларыны амала ашырян махалында диңе бапгаларың хукукларыны ве азатлыкларыны долы ыкпар этмеклиги, ахлагың адалатлы талапларыны канагатландырмагы, жемгыетчилик тертип дүзгүни ве демократик жемгыетде умумы абаданчылыгы үнжүн этмек максады билен канун тарапындан кесгитленен чәклендирилмелере сезевар эдилни биллинер.
3. Шу хукуклары ве азатлыклары амала ашырмак Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына хем-де принциплерине хич хили ягдайда ганма-гаршы гелмели дәлдир.

30-нжы МАДДА

Шу Декларациядакы хич бир зат хайсыдыр бир довлете, адамларың топарына я-да айры-айры шахсыетлере шу Декларациядакы беян эдилен хукуклары ве азатлыклары ёк этмәге гөнүкдирилен хайсыдыр бир иш билен мешгул болмага я-да херекет этмәге берилен хукук хөкмүнде дүшүнилмели дәлдир.
